

Sygn. akt VII U 794/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Jarząbek

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 stycznia 2020 r. w Warszawie

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

zwrot nienależnie pobranego świadczenia -emerytury

na skutek odwołania M. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

z dnia 9 maja 2018r. znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

W dniu 25 czerwca 2018 r. M. K. złożyła za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 9 maja 2018r., znak:(...)i wniosła o jej uchylenie. W uzasadnieniu odwołująca zaznaczyła, że jej babcia W. S. (1) zmarła w dniu 26 marca 2018 r. a jej śmierć zgłosił w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych organizator pogrzebu – Zakład (...) występując o wypłatę zasiłku pogrzebowego. (odwołanie z dnia 25 czerwca 2018 r., k.3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 29 czerwca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając stanowisko w sprawie organ rentowy wskazał, że przekazał świadczenie W. S. (1) za okres od 1 kwietnia – 30 kwietnia 2018 r. na rachunek bankowy prowadzony przez (...) Bank (...), którego współposiadaczem jest M. K.. Z uwagi na fakt, że W. S. (1) zmarła w dniu 26 marca 2018 r., organ rentowy skarżoną decyzją na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał M. K. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 3.650,35 zł. Organ rentowy zwrócił również uwagę na brzmienie art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej. W ocenie ZUS, w przedmiotowej sprawie, skoro uprawniona do emerytury zmarła w dniu 26 marca 2018 r., a odwołująca – osoba trzecia nie będąca uprawnioną do emerytury, pobrała świadczenie wypłacone za miesiąc kwiecień 2018 r., już po śmierci W. S. (1), zatem było to świadczenie nienależne. Ponadto organ rentowy podkreślił, że świadczenie emerytalne jako prawo ściśle związane z osobą świadczeniobiorcy nie wchodzi w skład spadku, zgodnie z art. 922 § 2 k.c. (odpowiedź na odwołanie, k. 5 – 5 verte a.s.).

Na rozprawie w dniu 25 października 2018 r., pełnomocnik odwołującej zmodyfikował żądanie wnosząc o zmianę skarżonej decyzji i stwierdzenie, że ubezpieczona nie jest zobowiązana do zwrotu świadczenia (protokół z rozprawy z dnia 25 października 2018 r., k. 21 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. S. (1) urodzona w dniu (...) była babcią M. K.. W. S. (1) od dnia 1 lipca 1974 r. miała przyznaną rentę rodzinną po zmarłym mężu W. S. (2), dodatek pielęgnacyjny oraz świadczenie honorowe z tytułu ukończenia 100 lat życia od 1 kwietnia 2011 r. Świadczenie rentowe było przeliczane i waloryzowane, wypłaty następowały w terminie do 20-go dnia każdego miesiąca (decyzje z dnia 3 sierpnia 1974 r., k. 7 a.r., z dnia 7 marca 1997r., k. 111 a.r., kopia dowodu osobistego W. S. (1), k. 213 -214 a.r., decyzja z dnia 8 kwietnia 2011 r., k. 235 a.r.).

W. S. (1) zmarła w dniu 26 marca 2018 r. (kopia odpisu skróconego aktu zgonu, k. 251 a.r.). W dniu 13 kwietnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat W. – W. Wydział Obsługi Klientów i Korespondencji przesłał do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. akt zgonu W. S. (1) w celu wstrzymania wypłaty świadczenia emerytalno – rentowego (pismo ZUS Inspektorat W. – W. Wydział Obsługi Klientów i Korespondencji z dnia 13 kwietnia 2018 r., k. 249 a.r.).

W dniu 13 kwietnia 2018 r. Zakład (...) złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o wypłatę zasiłku pogrzebowego po zmarłej W. S. (1) (oświadczenie z dnia 19 października 2018 r., k. 19 a.s. potwierdzenie przyjęcia wniosku , k. 20 a.s.).

Z harmonogramu wypłat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W., wynika, że zamknięcie listy płac świadczeń z terminem 20 kwietnia 2018 r. nastąpiło 10 kwietnia 2018 r. (harmonogram przetwarzania dla (...) Oddziału ZUS w W. za miesiąc kwiecień 2018 r.).

Świadczenie przysługujące W. S. (1) w kwocie 3.650,35 zł za okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 kwietnia 2018 r. zostało w dniu 18 kwietnia 2018 r. przekazane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. na rachunek bankowy prowadzony przez (...) Bank (...) S. A., którego współposiadaczem jest M. K.. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zwrócił się do (...) Bank (...) S. A., prowadzącego rachunek W. S. (1), o zwrot kwoty 3.650,35 zł, przekazanej na jej rachunek za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, tj. za kwiecień 2018 r. Bank odmówił dokonania zwrotu, jednocześnie informując, że rachunek, na który wpłynęło świadczenie, jest rachunkiem wspólnym W. S. (1) i M. K.. (pismo ZUS skierowane do (...) Bank (...) S. A. z dnia 18 kwietnia 2018 r., 255 a.r., pismo (...) Bank (...) S. A. z dnia 25 kwietnia 2018 r., k. 259 a.r.).

Decyzją z dnia 9 maja 2018r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na podstawie art. 138 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że M. K. jest zobowiązana do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia na rzecz W. S. (1) zmarłej w dniu 26 marca 2018 r. za okres od 1 kwietnia 2018 r. do 30 kwietnia 2018 r. w kwocie 3.650,35 zł przekazanego na wspólny rachunek bankowy w (...) Bank (...) S. A. (decyzja ZUS z dnia 9 maja 2018r., k. 263 a.r.).

M. K. ma 47 lat, jest całkowicie niezdolna do pracy od 18 stycznia 2017 r. do 29 lutego 2020 r., (orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 28 lutego 2019 r., k. 57 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów załączonych do akt sprawy, w tym dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego. Dowody zgromadzone w toku postępowania nie były kwestionowane przez strony, w szczególności organ rentowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie M. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. z dnia 9 maja 2018r., znak: (...) było niezasadne i podlegało oddaleniu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że stosownie do dyspozycji art. 101 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.) prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej, z kolei przepis art. 136 a ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że w razie śmierci emeryta lub rencisty wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista.

W niniejszej sprawie bezsporne było, że W. S. (1) uprawniona do świadczenia emerytalno – rentowego zmarła w dniu 26 marca 2018 r. i z tym dniem ustało jej prawo do świadczeń. Organ rentowy dokonywał wypłaty świadczeń na rachunek bankowy uprawnionej do 20 dnia każdego miesiąca. Informację o śmierci W. S. (1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzyskał w dniu 13 kwietnia 2018 r., natomiast z uwagi na zamknięcie list wypłat świadczeń za kwiecień 2018 r. w dniu 10 kwietnia 2018r., to należność za kwiecień 2018 r. została już przekazana na rachunek bankowy uprawnionej. Niewątpliwie wobec treści powołanych przepisów i okoliczności, że uprawniona zmarła w dniu 26 marca 2018 r., to świadczenie za miesiąc kwiecień 2018r. w kwocie 3.650,35 zł należy uznać za świadczenie nienależne pobrane w myśl art. 168 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej, gdyż zostało ono wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń. Należność za kwiecień 2018 r. jest świadczeniem nienależnym ponieważ zostało wypłacone za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpił zgon W. S. (1).

Zgodnie z treścią art. 138 ust. 1 ustawy emerytalnej osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Przepis art. 138 ust. 2 pkt 1 przywołanej ustawy stanowi, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń lub wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeśli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Jednocześnie stosownie do art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 266) za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Stosowne pouczenie musi być czytelne, jasne i zrozumiałe dla ubezpieczonego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, działając na podstawie art. 138a ustawy emerytalnej, zwrócił się do (...) Bank (...) S. A., prowadzącego rachunek W. S. (1), o zwrot świadczeń w kwocie 3.650,35 zł, przekazanych na jej rachunek za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, tj. za kwiecień 2018 r. Bank odmówił dokonania zwrotu, jednocześnie informując, że rachunek, na który wpłynęło świadczenie, jest rachunkiem wspólnym W. S. (1) i M. K.. Z treści pisma (...) Bank (...) S. A. wprost wynika, że M. K. jest współwłaścicielem tego rachunku i może nadal dysponować środkami zgromadzonymi na tym rachunku bankowym i jest władna dokonać zwrotu dochodzonych przez ZUS należności. Zgodnie z art. 138 ust 3 ustawy emerytalnej za nienależnie pobrane świadczenia uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu. Co więcej ani organ rentowy ani Sąd nie kwestionują okoliczności, że M. K. jako opiekun faktyczny W. S. (1) mogła zostać przez nią upoważniona do zarządu majątkiem, reprezentowania jej, odbioru i kwitowania dokumentów, korespondencji, przesyłek i należności.

Wpłata nastąpiła na rachunek bankowy na rachunek wspólny świadczeniobiorcy i wnioskodawcy i jest to równoznaczne z wypłaceniem świadczenia innej osobie w rozumieniu art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu art. 138 ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego innej osobie niż wskazana w decyzji tego organu. Do zwrotu takich świadczeń jest wówczas zobowiązana osoba, która je pobrała. Z art. 51a pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, (Dz. U. z 2019 r., poz. 2357) wynika bowiem, że każdy ze współposiadaczy rachunku może dysponować samodzielnie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku, a więc nie wyłączając kwot wpłaconych na ten rachunek przez organ rentowy za okres następujący po śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku. Zasady zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w takiej sytuacji reguluje w art. 138 ust. 3 w zw. z art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiąc, że obowiązek zwrotu ciąży na osobie, której świadczenie wypłacono, a zatem na współposiadaczu rachunku.

Wobec śmierci W. S. (1) w dniu 26 marca 2018 r. świadczenie wypłacone przez organ rentowy za kwiecień 2018 r. w kwocie 3.650,35 zł jest świadczeniem nienależnie pobranym i podlega zwrotowi. Świadczenie to zostało przekazane na rachunek wspólny, którego współwłaścicielem jest M. K.. Niewątpliwie zatem może ona nadal dysponować środkami pieniężnymi zgromadzonymi na tym koncie i dokonać zwrotu świadczenia po zmarłej W. S. (1) za kwiecień 2018 r., chociażby poprzez wykonanie stosownego polecenia przelewu żądanej kwoty na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zdaniem Sądu, skoro wypłacone przez organ rentowy świadczenie nosi znamiona świadczenia nienależnie pobranego, to w myśl art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odwołująca jest obowiązana zwrócić świadczenie w wysokości wskazanej w zaskarżonej decyzji.

Wobec tego zaskarżoną decyzję Sąd Okręgowy uznał za prawidłową i w myśl art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć (...)